

Донецька обласна державна адміністрація
Департамент освіти і науки
Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості

МОДЕЛЮВАННЯ ЯК МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПРИНЦИП ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ОПДЮТ



Слов'янськ – 2020

Друкуються за ухвалою науково-методичної ради Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості (протокол №3 від 13.05.2020р.)

Укладач

Соколенко Т.М., кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач методичного відділу Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості

Посібник містить матеріали щодо теорії та практики моделювання освітніх процесів як технології та методу інноваційного менеджменту. Моделювання як методологічний принцип і метод наукового пізнання дозволяє через ідеальне створення системи, її структури визначити напрями управлінської діяльності для прийняття адекватного рішення за конкретних умов.

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО.....	4
1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ	5
1.1. Моделювання як функція інноваційного менеджменту	5
1.2. Поняття «модель».....	7
1.3. Класифікація моделей.....	9
1.4. Педагогічна модель.....	12
1.5. Функції моделі.....	14
2. МЕТОДОЛОГІЯ МОДЕЛЮВАННЯ.....	16
2.1. Процес моделювання.....	16
2.2. Методологічні принципи моделювання.....	21
2.3. Умови допустимості моделювання.....	25
2.4. Етапи побудови педагогічної моделі.....	27
2.5. Ефективність моделювання та аспекти застосування.....	28
2.6. Моделювання чи проєктування?.....	29
3. ПРАКТИКА МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ.....	32
3.1. Модель педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в умовах ОПДЮТ	32
3.2. Моделі освітнього процесу ОПДЮТ.....	35
ЛІТЕРАТУРА.....	53

ВСТУПНЕ СЛОВО

У час стрімкого розвитку науково-технічного прогресу висхідною тенденцією є перехід педагогіки в нову площину – від описовості до моделювання нової реальності. Для такого виду об'єднання знань потрібен особливий перехід – «педагогічне моделювання».

Педагогічне моделювання використовується для вирішення таких педагогічних завдань як планування й організація освітнього процесу, оптимізація структури змісту навчання й виховання, побудова технологій освітнього процесу.

Під педагогічною моделлю розуміємо логічно послідовну систему відповідних елементів, які включають цілі, зміст освіти, проєктування педагогічної технології та технології управління освітнім процесом, навчальних планів та програм. Завданням цієї моделі є допомога у побудові навчальних планів, і програм, різних способів організації освіти, управління освітнім процесом, визначення критеріїв ефективності технології, видів і способів контролю, оцінювання тощо.

Педагогічний зміст моделі виявляється в тому, що вона дозволяє виділити актуальні та перспективні завдання освітнього процесу, виявити, вивчити та науково обґрунтувати умови можливого зближення між вірогідними, очікуваними та бажаними змінами об'єкта, що вивчається.

Моделювання як методологічний принцип і метод наукового пізнання дозволяє через ідеальне створення системи, її структури визначити напрями управлінської діяльності для прийняття адекватного рішення за конкретних умов, збагачує культуру мислення керівника будь-якої ланки, дозволяє не тільки цілісно уявити систему управління, а й чітко бачити проблеми управління, які виникають в установах освіти.

За допомогою сучасного педагогічного моделювання педагогічні колективи можуть досягти якісно нового рівня освітньої діяльності у своїх закладах.

1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МОДЕЛЮВАННЯ

1.1. Моделювання як функція інноваційного менеджменту

Інноваційне управління в освіті – це сукупність прогнозів, рішень і дій щодо визначення й реалізації пріоритетних напрямів розвитку, що забезпечують досягнення місії та цілей закладів освіти. Управління – складний багатогранний процес, основу якого складають: готовність розпочати процес, визначення повноважень та місії, визначення цілей та завдань, розроблення й впровадження плану дій та моніторинг виконання. Успішна реалізація перерахованих дій-функцій, як показують теорія та практика, може забезпечити довгостроковий розвиток та покращити ефективність та продуктивність діяльності закладів освіти.

Функціонування та розвиток закладів освіти залежить від сукупності зовнішніх факторів прямого й опосередкованого впливу на них. Передусім – це особливості соціально-економічного, політичного і культурного розвитку країни, зосереджені в системі освіти матеріально-фінансові, кадрові ресурси, культурний простір, в якому формуються особистість, тенденції розвитку освіти, рівень розвитку наук, система державного управління освітою, нормативно-правова база. Вся ця сукупність постійно змінюваних зовнішніх умов під дією об'єктивно-суб'єктивних факторів трансформується. Стан розвитку суспільства зумовлює відповідні йому *особливості управління закладом позашкільної освіти*. На сучасному етапі до таких особливостей належать:

1. Зміна підходів при оцінюванні діяльності закладу. Це означає створення власної системи діагностики й оцінювання її діяльності, орієнтацію на оцінювання не лише за результатами навчання вихованців, вивчення рівня розвитку особистості дитини, оцінювання результатів діяльності окремих педагогів.

2. Демократизація управління передбачає створення належних умов для реалізації місії та мети закладу, пріоритетність вирішення питань макротехнології (цілісної системи роботи ЗПО і внутрішнього управління) над мікротехнологіями (методиками проведення педрад, нарад, аналізу окремих занять, написання наказів, складання графіків).

3. Зміна кадрової ситуації виявляється у поповненні фахівців психологами, соціальними педагогами, заступниками керівників з експериментальної або науково-методичної роботи, працівниками закладів вищої освіти. Це вимагає вирішення нових управлінських завдань, виникнення нових управлінських відносин, зв'язків, створення сприятливого психологічного клімату в колективі, атмосфери творчого пошуку, взаємодопомоги, зацікавленості роботою.

4. Варіативність управління. Означає використання різноманітних моделей, систем, змісту управлінської діяльності, самостійне визначення спрямованості розвитку, коригування мети закладу, обрання варіантів навчального плану, моделювання навчальних програм гуртків.

5. Зміна методів управління. Свідченням цього є перехід від прямого впливу на методи, пов'язані з ефективністю роботи ЗПО, до моделювання педагогічних систем, способів їх реалізації; від жорстко регламентованих вимог до розмаїття форм, змісту. Це передбачає вільний вибір технології планування та організації роботи відповідно до цілей та завдань колективу.

6. Зміна методологічних засад управління. На передній план висуваються системний підхід, моделювання цілісних педагогічних та управлінських структур, розробка технологій прискореного розвитку. Це стимулює використання діалогічних форм взаємодії, впровадження способів самоорганізації, децентралізації управління. Головним у змісті управлінської діяльності стає вироблення цілісної системи діяльності ЗПО, яка б відповідала вимогам часу і створювала передумови для цілеспрямованого розвитку вихованців.

Реалізація інноваційної політики України у галузі освіти можлива за умов впровадження інноваційного менеджменту в систему освіти. Відбувається **зміна методологічних засад управління**. На передній план висуваються системний підхід, моделювання цілісних педагогічних та управлінських структур, розробка технологій прискореного розвитку. Це стимулює використання діалогічних форм взаємодії, впровадження способів самоорганізації, децентралізації управління. Головним у змісті управлінської діяльності стає вироблення цілісної системи діяльності закладу освіти, який би відповідав вимогам часу і створював передумови для цілеспрямованого розвитку особистості.

Моделювання як методологічний принцип і метод наукового пізнання дозволяє через ідеальне створення системи, її структури визначити напрями управлінської діяльності для прийняття адекватного рішення за конкретних умов.

Орієнтація освіти на моделювання інноваційного розвитку освітнього закладу, концепцію сталого розвитку потребує кардинальних змін у свідомості та діяльності керівників освітніх закладів, нового ціннісно-сміслового бачення освіти.

1.2. ПОНЯТТЯ «МОДЕЛЬ»

Модель (анг. model) – це речовина, знакова або мислена система, яка відтворює, імітує, відображає принципи внутрішньої організації або функціонування об'єкта його властивості, ознаки або характеристики [7].

Модель (франц. modele, від лат. modulus - міра, зразок, норма) це аналог (схема, структура, знакова система) визначеного фрагмента природної чи соціальної реальності, продукту людської культури, концептуально-теоретичного утворення – оригіналу. Модель – це штучно створений об'єкт у вигляді схеми, фізичних конструкцій, знакових форм або формул, який, є подібним до досліджуваного об'єкта (або явища), зображає і відтворює в

простому і узагальненому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язку і відносини між елементами цього об'єкта.[3].

За визначенням – Р. Шеннона [11], модель є уявленням об'єкта, системи або ідеї, в деякій формі, яка відрізняється від самої цілісності. Модель може слугувати для досягнення однієї із двох основних цілей: або описової, якщо модель служить для пояснення, і (або) кращого розуміння об'єкта, або приписової, коли модель, дозволяє передбачити і (або) відтворити характеристики об'єкта, які визначають його поведінку. Основною характеристикою моделі є спрощення реальної життєвої ситуації, до якої вона застосовується. Усі несуттєві фактори, при моделюванні відходять на другий план. Тому модель допомагає розв'язати будь-які проблеми.

Досліджуючи модель, В. Штофф стверджує, що модель – це уявна або матеріальна система, яка зображає або відтворює об'єкт дослідження і здатна замінити його так, що її вивчення дає нову інформацію про такий об'єкт [6].

І Новик [4]. зазначає. що «пізнати об'єкт – означає змодельовати його». Більш продуктивним щодо практичного використання, зазначає науковець, є визначення моделі, запропонованої В. Кондаковим[1]. На його думку, модель – це штучно створений об'єкт у вигляді схеми, креслення.

Детально сутнісні характеристики поняття «модель» та процесу моделювання розкрито у дослідженнях В. Пікельної [8, 9]. Автор виділяє, що неодмінною рисою моделей є те, що вони мають певну структуру. Аналізуючи роботи даного автора, можна зробити деякі узагальнення: особливістю моделі є висока вибірковість стосовно інформації, яка використовується. Основною вимогою до моделей – можливість використання для вивчення реального світу або для перетворення реального світу. Ознаками моделі є об'єктивна аналогія та максимально наближене відтворення оригіналу. Взагалі під моделлю науковець розуміє процес і метод пізнання, форму та засіб наукового пошуку. На погляд В. Пікельної, характерною ознакою моделі є об'єктивна аналогія та максимальне наближення щодо відтворення оригіналу. У цьому зв'язку модель повинна

мати певну структуру. Основна вимога до моделей – можливість використання для вивчення або перетворення реального світу.

На основі аналізу наукових праць [1; 5; 8; 9, 11] визначаємо, що модель розглядається:

- як форма (схема),
- як метод наукового пізнання;
- модель - це уявлена чи матеріально реалізована система;
- модель зображає об'єкт дослідження, здатна замінити його і дає нову інформацію про об'єкт;
- модель має підпорядковуватись певній структурі та застосовуватися для вивчення або перетворення реального світу.

Модель дозволяє чітко визначити компоненти, які утворюють систему, схематично розглядати зв'язки між компонентами, порівнювати зв'язки всередині моделі, генерувати ідеї, ставити питання щодо об'єкта дослідження.

Модель, у якому б вигляді вона не була представлена, завжди відрізняється від реального явища, але прагне наочно, образно відобразити в явищі найголовніше, його внутрішню організацію й рушійні сили. Вона дозволяє сміливо теоретично експериментувати з досліджуваним, об'єктивно існуючим явищем і отримувати результати, цінні для практичного втілення. У цьому сутність моделі й моделювання як методу пізнання і перетворення явищ дійсності.

1.3. КЛАСИФІКАЦІЯ МОДЕЛЕЙ

Прийнято умовно розділити моделі на три види:

- фізичні (що мають природу, схожу з оригіналом);
- математичні (їх фізична природа відрізняється від прототипу, але можливо математичний опис поведінки оригіналу);

•логіко-семіотичні (конструюються з спеціальних знаків, символів і структурних схем).

Моделі **за певними ознаками**. Тому існує багато типів і видів моделей.

За *способом побудови*: матеріальні і ідеальні моделі.

За *завданнями моделювання*: управлінські, ситуаційні, економічні.

За *ступенем точності*: близькі, точні.

За *обсягом відображених у моделі якостей оригіналу*: повні, неповні;

За *відтвореними властивостями об'єкта оригіналу*: структурні, функціональні;

За *способом подання* (матеріальні (предметні) та інформаційні);

За *галузями використання* (навчальні, дослідницькі, ігрові);

За *фактором часу*: статичні та динамічні.

Відповідно до того, що *мета моделювання* в загальному випадку може бути теоретичною й практичною, моделі також розділяються на два види:

- пізнавальні;
- прагматичні.

Пізнавальні моделі є формою організації й представлення знань, засобом з'єднання нових знань із наявними, тому при виявленні розбіжностей між моделлю й реальністю постає завдання усунення цієї розбіжності за допомогою зміни моделі.

Прагматичні моделі є засобом керування, організації практичних дій, способом представлення зразково правильних дій, тобто еталонів чи їхніх результатів. Фактично вони є робочим представленням цілей.

За *способом реалізації* виділяють:

1. Субстанціональні моделі – ті, що будуються з урахуванням субстанціонального підходу, який дає можливість виділити базові субстанції; такою базовою субстанцією у нашому прикладі виступає інноваційний менеджмент.
2. Структурні – такі, при побудові яких найважливішими є сутнісні взаємозв'язки між структурними компонентами.

3. Функціональні моделі – під час створення яких беруть до уваги функції компонентів та їх роль у досягненні очікуваного результату.
4. Змішані моделі, що поєднують у собі риси двох чи всіх попередніх; до таких належать структурно-функціональна модель.

За характером використання під час моделювання компонентів виділяють предметні та знакові моделі. Предметне моделювання стосується відтворення геометричних, фізичних, динамічних, функціональних характеристик предмета моделювання. Знакове моделювання втілюється у схемах, графіках, таблицях.

Можна виокремити *основні концептуальні моделі*:

- організація-машина, бюрократична модель;
- природна (адаптивна) модель;
- організація-група, колектив;
- соціотехнічна модель;
- інституціональна модель;
- конфліктна модель [1].

У *галузі освіти* здійснюється моделювання таких об'єктів і процесів:

- функціонал посадових осіб;
- форми організації та взаємодії (ключові справи);
- засоби дії (технології);
- моніторинг процесів і результатів;
- учасники освітнього процесу.

Особливу роль відіграє моделювання *в процесі прийняття управлінських рішень*. В цих процесах виокремлюють такі моделі:

- дескриптивні і нормативні моделі;
- індуктивні і дедуктивні;
- проблемно-орієнтовані та моделі рішень;
- одноцільові та багатоцільові;
- одноперіодні та багатоперіодні;

- детерміновані та стохастичні

Відповідно до класифікації моделей **в освіті** зазначимо, що суб'єктом моделювання є людина з її баченнями, прагненнями, особливостями, а об'єктом – учасники освітнього процесу, педагогічний процес, методична робота, управлінська діяльність, результати освіти.

Так, можна визначити *орієнтовний перелік моделей для побудови загальної моделі освітнього закладу*:

- моделі учня, педагога;
- модель освітнього процесу;
- модель виховної роботи;
- модель методичної роботи;
- модель управління освітнім закладом;
- модель результатів роботи закладу (якість освіти, рівень професійної компетентності педагогів, рейтинг освітнього закладу, досягнення певних показників тощо);
- моделі структурних підрозділів (бібліотека, психологічна служба, методичні об'єднання, органи учнівського самоврядування тощо — за необхідності)

1.4. ПЕДАГОГІЧНА МОДЕЛЬ

У роботі О. Дахіна висвітлено, що під педагогічною моделлю розуміють логічно послідовну систему відповідних елементів, які включають цілі, зміст освіти, проєктування педагогічної технології та технології управління, освітнім процесом, навчальних планів та програм. Завданням цієї моделі є допомога у побудові навчальних планів, і програм, різних способів організації освіти, управління освітнім процесом, визначення критеріїв ефективності технології, видів і способів контролю, оцінювання тощо. Так, автор визначає модель як штучно створений об'єкт у вигляді схем, фізичних конструкцій, знакових форм чи формул, що будучи подібним до

досліджуваного об'єкта (чи явища), відображає і відтворює в більш простому й грубому вигляді структуру, властивості, взаємозв'язки і відносини між елементами цього об'єкта. Як відмічає Л.Даниленко, під моделлю необхідно розуміти систему взаємопов'язаних параметрів, які виражають суть управлінського рішення. Моделювання може бути застосованим як до суб'єктів, так і до об'єктів управління.

Педагогічний зміст моделі виявляється в тому, що вона дозволяє виділити актуальні та перспективні завдання освітнього процесу, виявити, вивчити та науково обґрунтувати умови можливого зближення між вірогідними, очікуваними та бажаними змінами об'єкта, що вивчається. Процес професійного становлення фахівця теж розглядається як система. Дійсно, на кожному віковому освітньому етапі людина досягає своєї вершини у вигляді певної компетентності: дошкільник — шкільної компетентності як готовності до освіти в школі; «випускник» початкової школи — навчальної компетентності як готовності до освіти в основній школі; «випускник» основної школи — особистісної компетентності як готовності до свідомого вибору подальшого освітнього маршруту, до навчання в іншій школі; випускник середньої школи — соціальної компетентності як готовності до життєвого і професійного самовизначення; випускник професійної школи — професійної компетентності як готовності до самостійної професійної праці; випускник закладу позашкільної освіти — соціальні, життєтворчі компетенції. Освіта дорослої людини в цілому покликана формувати життєву компетентність, її нові «життєві кваліфікації», що допомагають у вирішенні власних життєвих проблем, поліпшують якість життя завдяки зростанню грамотності в питаннях буття в нових умовах: соціальних, економічних, демографічних, вікових та інших. Інтегративним результатом діяльності особистості, «украпленої» у професійну компетентність, є сукупність умінь суб'єкта діяльності. Тому важливим об'єктом моделювання в галузі освіти є випускник освітнього закладу (початкової, базової, середньої), педагог, навчально-виховний процес, освітній заклад (ЗПО).

1.5. ФУНКЦІЇ МОДЕЛІ

- *Теоретична функція* моделі дає можливість реалізувати специфічний спосіб діяльності, який відповідає діалектичним закономірностям єдності загального й одиничного, логічного й чуттєвого, абстрактного і конкретного.
- *Практична функція* моделі дозволяє представити її як інструмент і засіб наукового експерименту.
- *Дескриптивна функція* моделі педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в систему позашкільної освіти (додаток) полягає в тому, щоб завдяки абстрагуванню від реалій кожного ЗПО пояснити специфіку та зміст означених технологій.
- Частковим виявом дескриптивної функції є *пізнавальна*, яка дає можливість встановити суттєві змістовні характеристики педагогічних умов з впровадження інноваційного менеджменту в систему позашкільної освіти.
- *Прогностична* функція моделі дозволяє передбачити майбутній розвиток подій в межах того чи іншого явища. Так, у разі моделювання педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в систему позашкільної освіти за допомогою передбаченої функції можна передбачити перспективний розвиток окремих педагогічних технологій як найбільш ефективних для фахівців галузі.
- *Нормативна функція* передбачає можливість не лише описати наявний ресурс педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в систему позашкільної освіти, але й побудувати бажаний ідеальний образ процесу впровадження інноваційного менеджменту з застосуванням педагогічних умов.

Модель має декілька застосувань:

- по-перше, вона чітко визначає компоненти, які складають систему,

- по-друге, достатньо схематично та точно подає зв'язки між компонентами, при цьому зв'язки всередині модельованого об'єкта можна порівняти зі зв'язками всередині моделі,
- по-третє, модель генерує і породжує питання, і, нарешті, вона стає інструментом для порівняльного вивчення різних галузей явища, процесу.

Необхідність застосування моделей пояснюється такими причинами:

- складністю реального світу, виробничої діяльності;
- наявністю багатофакторних залежностей у процесі розв'язання управлінських завдань;
- необхідністю експериментальної перевірки альтернативних управлінських рішень;
- доцільністю орієнтувати управління на майбутнє.

2. МЕТОДОЛОГІЯ МОДЕЛЮВАННЯ

2.1.ПРОЦЕС МОДЕЛЮВАННЯ

Процес побудови моделі в наукових джерелах має назву – моделювання. *Моделювання* – творчий цілеспрямований процес конструктивно-проектної, аналітико-синтетичної діяльності з метою відображення об'єкта (системи) у цілому або його окремих складових, які визначають функціональну спрямованість об'єкта (системи), забезпечують стабільність його існування та розвитку.

Перше й основне запитання, що постає в процесі моделювання: *на якій підставі за властивостями моделі можна робити висновки про властивості об'єктів, що нас цікавлять?* Єдиної відповіді на це запитання не існує. У кожному окремому дослідженні необхідно добре усвідомити, на чому ґрунтується впевненість і можливість перенесення здобутих у дослідженні результатів з моделі на оригінал.

Друге запитання – *а навіщо потрібно використовувати якісь допоміжні об'єкти (моделі) і навіщо розв'язувати складну проблему адекватності, якщо, можливо, простіше було б досліджувати об'єкт безпосередньо?*

Передусім з практичних міркувань: моделі вибираються так, щоб вони були значно простіші для дослідження, ніж об'єкти, що нас цікавлять. Щобільш, деякі об'єкти взагалі не вдається досліджувати суто експериментально. Особливо це стосується економічних об'єктів та систем. Наприклад, пізнавальний експеримент на базі економіки будь-якої країни практично неможливий, а якби його й здійснили, то наслідки були б дуже сумними. Окрім того, моделювання дає змогу виявляти найістотніші фактори, що впливають на поведінку оригіналу.

Що ж піддається моделюванню? Це може бути об'єкт, явище або процес. Моделями об'єктів можуть бути зменшені копії архітектурних споруджень або художніх творів, наочні приладдя, що використовуються в

освітньому процесі тощо. Модель може відбивати щось реально існуюче, скажімо, атом водню, сонячну систему, структуру парламентської влади в країні, грозивий розряд. Але нерідко під моделлю розуміють абстрактне узагальнення реально існуючих об'єктів.

Можна також створювати моделі процесів, тобто моделювати дії над матеріальними об'єктами: хід, послідовну зміну станів, стадій розвитку одного об'єкта або їхньої системи.

І, нарешті, будь-яким діям людини передуює виникнення в її свідомості моделі майбутньої поведінки.

Моделювання широко використовується як засіб експериментального дослідження. Специфіка експерименту полягає в тому, що він виражає активне відношення людини до дійсності. Хоч будь-який експеримент включає спостереження як необхідну стадію дослідження, однак експеримент, окрім спостереження, містить таку суттєву для практики ознаку, як активне втручання в перебіг процесу, який вивчається.

Існує особлива форма експерименту, для якої характерне використання дієвих матеріальних моделей як спеціальних засобів експериментального дослідження. Така форма зветься модельним експериментом. На відміну від звичайного експерименту, де його засоби так чи інакше взаємодіють з об'єктом дослідження, в цьому випадку взаємодії немає, тому що експериментують не з самим об'єктом, а з його замісником. При цьому об'єкт-замісник й експериментальна установка об'єднуються, зливаються в діючій моделі в одне ціле. Так, виявляється подвійна роль, яку модель виконує в експерименті: вона одночасно є й об'єктом вивчення, й експериментальним засобом.

Для модельного експерименту характерні такі основні операції:

1. Перехід від натурального об'єкта до моделі – побудова моделі.
2. Експериментальне дослідження моделі.
3. Перехід від моделі до натурального об'єкта, що полягає в перенесенні результатів, отриманих при дослідженні, на цей об'єкт.

Моделювання здійснюється на наукових засадах системного підходу та теорії моделювання з урахуванням закономірностей і специфіки функціонування конкретного об'єкта. В окремих випадках моделювання це спонтанний інтуїтивний процес у свідомості творчої людини як реактивний наслідок на домінування обставин, умов, думок, психічних процесів.

Кінцевим продуктом моделювання є модель, остаточно визначена і відображена у певній формі, яка може виконувати різні функції залежно від мети і завдань її створення. Моделювання допомагає систематизувати вивчення явищ або процесів, підказує шляхи їх цілісного відображення, окреслює більш повні зв'язки між компонентами, відкриває можливості для створення цілісних класифікацій, створення умов для верифікації теоретичних знань.

Методологічні основи моделювання в управлінні освітою були предметом спеціального дослідження вітчизняної вченої *В. С. Пікельної*, яка зробила такі висновки:

- процесу моделювання притаманний загальний характер, оскільки моделюється все (від простішого до складного);
- моделювання – це процес і метод пізнання, що забезпечує вивчення деяких загальних закономірностей, оскільки модель дозволяє пояснити накопичені факти навіть тоді, коли ще немає розробленої теорії;
- розвиток і вдосконалення теорії моделювання органічно пов'язані з подальшим розвитком теорії систем, тому що конструювання ідеалізованих об'єктів неможливе без усвідомлення того, що будь-яка система – модель;
- будь-яка модель – це система зі своєю структурою і своїми функціями – дослідницькою, навчальною, інтерпретуючою, прогностичною, критеріальною, психологічною, нормативною, систематизуючою;
- головними органами моделі є об'єктивна аналогія та максимальне наближення до відтворення оригіналу, що не заважає моделювати теорії, закони, гіпотези (все те, що має структуру);

- розроблення моделей-систем потребує розроблення систем управління [35]

Як стверджує В. Пікельна, «модельовання – це бажання людей замінити складність навколишнього світу спрощеною і зрозумілою картиною».

Модельовання як метод дослідження, доводить вчена, збагачує культуру мислення керівника будь-якої ланки, покращує ефективність управлінського рішення, дозволяє не тільки цілісно уявити систему управління, а й чітко бачити проблеми управління, які виникають в установах освіти.

Модельовати можна об'єкти, процеси та явища: оригінал зазначених об'єктів може не існувати в реальному світі, його дослідження може бути не доступним. Способи представлення результатів модельовання можуть бути як матеріальними, так і інформаційними.

«Філософський енциклопедичний словник» так визначає модельовання: метод дослідження об'єктів пізнання на їх моделях, побудова і вивчення моделей реально існуючих предметів і явищ (органічних і неорганічних систем, інженерних пристроїв, різних процесів – фізичних, хімічних, біологічних, соціальних) і конструювання обкатів для визначення чи поліпшення їх характеристик, раціоналізація способів їх побудови, управління тощо.

Педагогічне модельовання використовується для вирішення таких педагогічних завдань як планування й організація освітнього процесу, оптимізація структури змісту навчання й виховання, побудова технологій освітнього процесу.

В. Маслов, спираючись на дослідження В. Пікельної, доводить, що модельовання є не тільки методом, а й підсистемою (самостійною стадією) управління, яка має специфічні функції та форми прояву. Основним призначенням модельовання є передбачення мети, змісту та технології майбутньої інформації, а також її відображення у певній формі і моделі) найбільш адекватної системи, об'єкта, процесу тощо, які підлягають

управлінню [3]. Найбільш повним, на наш погляд, визначенням моделювання, дає Р. Суходольський, який трактує його «як процес створення ієрархії моделей, в якій деяка реально існуюча система моделюється в різних аспектах і різними засобами».

Основним поняттям методу моделювання є модель. Побудова педагогічної моделі дуже подібна до управлінського циклу і відбувається за допомогою: визначених цілей, закономірностей, принципів, визначення змісту, форм, методів, системи контролю та оцінки результату.

В. Масловим запропонована уніфікована структура логіки побудови моделей педагогічних систем і форма відображення сутності головних складників моделей мають відповідати основним вимогам щодо розроблення й послідовності ілюстративного відображення моделей такого рівня. Науковцем визначено, що побудова моделей систем, які досліджуються, визначення складників та їх компонентів, змістове насичення не мають концептуальної спрямованості й достатнього наукового обґрунтування, базуються на суб'єктивному особистому баченні та рівні компетентності. Відповідно в запропонованій В. Масловим моделі формування компетентності керівника освітнього закладу виділено такі *інтегровані складники* (блоки, модулі):

- цілепокладаючий,
- теоретико-методологічний,
- змістовий,
- організаційно-структурний,
- процесуально-технологічний
- результативний [3].

За характером створювання моделей прийнято розрізняти два основні способи моделювання:

1) предметне моделювання, під час якого дослідження проводиться на матеріальній моделі, що відтворює певні геометричні, фізичні, динамічні чи функціональні характеристики об'єкта;

2) знакове (інформаційне) моделювання, під час реалізації ідеальними моделями слугують схеми, креслення, графіки й формули, запропоновані в деякому алфавіті.

2.2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРИНЦИПИ МОДЕЛЮВАННЯ

До методологічних принципів моделювання роботи ЗПО відносимо такі: цілеспрямованості та підпорядкованості змісту планів меті і завданням роботи ПТНЗ; ієрархічної узгодженості та взаємообумовленості; реальності виконання; конкретності; інформаційної достатності; передбачення; зворотного зв'язку про стан виконання запланованого; функціонально-логічної структуризації; системності – на всіх рівнях.

Принцип цілеспрямованості і підпорядкованості змісту планів роботи головній меті і завданням, що стоять перед закладом освіти відповідно до суспільного замовлення, вимагає чіткого формулювання мети і конкретизації всіх завдань на основі аналізу специфіки та умов освітньої діяльності, здійснення декомпозиції головних завдань, тобто їх деталізацію до певного рівня з визначенням змісту, форм, часу, умов, від реалізації яких залежить вирішення того або іншого завдання. В оптимальному варіанті кожне заняття, будь-які заходи повинні нести у своєму змісті частку того, що слугує досягненню головної мети. В основі здійснення цього принципу лежить системний підхід, тобто бачення освітнього закладу як єдиного цілісного утворення, місця і ролі кожного підрозділу, певної ланки закладу, а також персоніфікованої особистості в реалізації завдань освітнього процесу, вирішення яких забезпечує досягнення головної мети.

Принцип ієрархічної узгодженості і взаємообумовленості планів роботи освітнього закладу тісно пов'язаний з попереднім. Головним його призначенням є попередження дублювання паралелізму, неузгодженості, різнобічності в моделях діяльності різних ланок установ. В основі реалізації цього принципу є здійснення градації і систематизації планів у освітньому

закладі за їх призначенням і рівнем впливу на організаційно-педагогічну діяльність колективу (від загального річного плану роботи до індивідуальних планів керівників гуртків). Кожен з планів нижчої ланки повинен бути логічним продовженням моделі більш загального (вищого) рівня, не дублювати його зміст (тим більше, не суперечити йому), а конкретизувати термін і засоби реалізації завдань, що безпосередньо стосуються певного підрозділу закладу, працівників та вихованців. Порушення цього принципового положення призводить до анархічності в діяльності колективу, якісного зниження рівня управління й ефективності функціонування всієї освітньої системи.

Принцип реальності виконання вимагає аналітичного підходу до визначення завдань, змісту, технології та часу, необхідного для їх здійснення, на основі професійного прогностичного уявлення про наступну діяльність педагогічного та учнівського колективів з урахуванням їх реальних можливостей, а також стану матеріально-технічної, фінансово-господарської бази закладу, умов його функціонування. Головна ідея цього положення – моделювання тільки того, що потрібно та може бути зроблене для досягнення мети і завдань, визначених в тому або іншому плані роботи.

Принцип конкретності передбачає відображення у планах роботи відповідей на запитання: «Що?», «Як?», «Де?», «Коли?», «Хто?». Загальні поняття «підвищити, досягнути, подолати, усунути, створити умови» тощо без вироблення чіткого механізму їх досягнення не є компонентами моделі діяльності. У будь-якому виді плану роботи освітнього закладу повинно бути визначено, що треба зробити для досягнення конкретного завдання, яким способом, які засоби для цього необхідні, де, в якому місці це буде виконуватись і в який час, а також хто безпосередньо буде відповідати і здійснювати те, що заплановано. Послідовність відображення цих позицій може бути змінена залежно від призначення плану. Але недотримання викладених вимог призведе до аморфності, безадресності, невизначеності так

званого в даному випадку плану і, природно, він не зможе виконувати свою функцію моделі наступної діяльності.

Принцип інформаційної достатності є загальним принципом менеджменту і, природно, має пряме відношення до моделювання як складової управління. Він передбачає те, що і попередній принцип, а також відтворення у планах загальної прогностичної картини всього процесу вирішення того або іншого завдання і досягнення мети, уявлення про ту чи іншу діяльність від її початку до завершення.

Принцип зворотного зв'язку також є загальним, хоча управління і його реалізація в моделюванні потребує обов'язкового визначення у планах роботи контролю, тобто встановлення і фіксації якісних та кількісних змін на різних етапах діяльності у процесі вирішення завдань і досягнення кінцевої мети. Передбачення у плануванні контрольно-оцінної діяльності дозволяє отримати зворотний зв'язок і визначити наслідки діяльності, а також застосування за необхідності тих чи інших заходів для покращення стану справ, тобто здійснення регулятивних чи коригувальних заходів.

Принцип функціонально-логічної структуризації є в основі положень функціонального аналізу та наукового підходу до вивчення явищ; він передбачає чітке визначення функцій кожної системи її складових підсистем, процесів та їх етапів, що дає можливість встановити їх структуру, побачити логічні, причинно-наслідкові зв'язки і, зрештою, побудувати загальну структурно-функціональну модель будь-якого об'єкта.

Принцип системності є інтегративним і узагальнювальним відносно всієї групи планів як певної цілісності і кожного з планів роботи будь-якого напрямку і підрозділу ЗПО, оскільки він базується на відомих положеннях системного підходу: цілепокладання (визначальної ролі мети); наявності структури; ієрархічності; зв'язків і якісного взаємовпливу підсистем одна на одну як компонентів об'єкта (системи); зв'язку з системами більш загального рівня; умовної межі поділу; прагнення до руйнування, хаотичності (ентропії); необхідності у стабілізації всієї структури засобами управління.

Методологічні принципи є науковим підґрунтям моделювання роботи освітніх закладів; вони відображають фундаментальні теоретичні положення, що пройшли практичну апробацію в управлінні; їх порушення чи неврахування призводить до зниження ефективності планування і руйнування системи управління в цілому.

Другою важливою групою принципів моделювання роботи ЗПО є технологічні, якими вважаємо такі: мінімізації кількості планів, оптимального методу; комплексності і пропорційності; циклічності; безперервності поточного планування і коригування; субординаційної послідовності складання планів; додаткових умов.

Принцип мінімізації спрямований на подолання дублювання робіт; він потребує складання мінімальної кількості планів, а також уникнення однакових заходів і видів діяльності у планах одного рівня управління (особливо в загальних планах роботи ЗПО).

Принцип оптимального методу передбачає застосування технологій, які є найбільш адекватними і самодостатніми для кращого відображення специфіки і потреб процесів, що моделюються.

Принцип комплексності і пропорційності потребує повного відображення у планах усіх складових освітніх процесів, що моделюються, а також підтримання між ними максимальної пропорційності.

Принцип циклічності передбачає аналіз і визначення типових заходів, видів роботи і дій адміністрації та різних підрозділів ЗПО, що систематично повторюються в методах, формах і часі за тижнями, місяцями, семестрами; відображення їх у циклограмах та графіках для чіткості сприймання і попередження повторення в тексті планів.

Принцип безперервного поточного коригування потребує організації збирання зворотної інформації про якість виконання запланованого і внесення до планів відповідних змін у випадках непередбачених ситуацій, а також у разі виникнення нових завдань.

Принцип субординаційної послідовності складання планів вимагає певної послідовності розроблення планів відповідно до їх ієрархічної залежності щодо річного плану.

Принцип додаткових умов потребує певної структури, форм і технології розробки планів з метою створення сприятливих умов не тільки для вибору оптимального змісту робіт, що плануються, та умов для їх виконавців, але й організації найбільш упорядкованого виконання.

2.3. УМОВИ ДОПУСТИМОСТІ МОДЕЛЮВАННЯ

До умов допустимості моделювання в освіті відносяться наступні.

1. Об'єктивність, науковість та допустимість.

Ці поняття тісно пов'язані з поняттям істинності. Що слід розуміти під істинністю моделі? Якщо істинність узагалі – це відповідність наших знань об'єктивно дійсності, то істинність моделі означає відповідність моделі об'єкту, а неправильність моделі – відсутність такої відповідності.

При побудові моделей завжди свідомо відволікаються від деяких сторін, якостей і відношень, через що заздалегідь припускається не зберігання схожості між моделлю й оригіналом. Так, планетарна модель атома Резерфорда виявилася істинною в рамках дослідження електронної структури атому, а модель Дж. Томпсона виявилася помилковою, тому що її структура не співпадала з електронною структурою. Істинність – властивість знання, а об'єкти матеріального світу не істинні, не помилкові, а просто існують.

Чи можна говорити про істинність матеріальних моделей, якщо вони – речі, що існують об'єктивно, матеріально? Це питання пов'язане з іншим: на якому підґрунті можна вважати матеріальну модель гносеологічною подобою? У моделі реалізовані подвійного роду знання:

1) знання самої моделі як системи, що створена з метою відтворення якогось об'єкта;

2) теоретичні знання, за допомогою яких модель була побудована.

Щодо теоретичних міркувань та методів, які лежать в основі побудови моделі, можна ставити питання про те, наскільки правильно й повно конкретна модель відображає об'єкт. У такому разі виникає думка про порівняння будь-якого створеного людиною предмета з аналогічними природними об'єктами та про істинність цього предмета. Але це має сенс лише у тому випадку, якщо подібні предмети створюються зі спеціальною метою зобразити, скопіювати, відтворити визначені ознаки природного предмета.

Більш важливий аспект пов'язаний з роллю моделювання у встановленні істинності тієї чи іншої форми теоретичного знання (аксіоматичної теорії, гіпотези тощо). Тут модель можна розглядати не лише як знаряддя перевірки того, чи дійсно існують такі зв'язки, відношення, структури, закономірності, які формулюються в цій теорії та виповнюються в моделі. Успішна робота моделі є практичним доказом істинності теорії, тобто це частина експериментального доказу істинності цієї теорії.

2. *Простота, доступність та ефективність.* При дослідженні, як правило, застосовуються нескладні й доступні методи моделювання (макети, фотографії, звуко- та відеозапис і та ін.).

3. *Безпека застосування.* Часто необхідно моделювати процеси, пов'язані з небезпекою для оточуючих. Але виготовлення та дослідження моделей допустиме, якщо це не загрожує життю й здоров'ю колективу, а також не завдає шкоди громадському та особистому майну.

4. *Етичність*, тобто відповідність цього методу пізнання моральним нормам суспільства

5. *Законність.* Сам по собі будь-який метод пізнання не може бути законним чи незаконним, якщо це справді науковий метод пізнання. Законними чи незаконними можуть бути шляхи, форми й цілі застосування цього методу

2.4. ЕТАПИ ПОБУДОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МОДЕЛІ

- перший етап: *постанова завдання*. Цей етап вважається найбільш важливим з усіх етапів побудови моделі. Правильна постанова завдання забезпечує вирішення управлінської проблеми. Завдання повинне бути сформульованим так, щоб проблема була достатньо діагностованою.
- другий етап: *побудова моделі*. Після визначення основного завдання щодо побудови моделі необхідно визначити, яка інформація необхідна для її побудови, що буде задовольняти визначену мету та на «виході» ми отримуємо необхідну інформацію. Тобто необхідно визначити інформаційні потоки, встановити їх залежність та взаємовплив й структурувати їх відповідним чином.
- третій етап: *перевірка моделі на достовірність*. Після побудови моделі необхідно перевірити ступінь відповідності моделі реальному світу. Це виявляється в аналізуванні усіх релевантних змінних, що впливають на вирішення поставленого завдання. Ще один аспект перевірки – встановлення ступеня вірогідності та спроможності вирішення за допомогою даної моделі проблеми.
- четвертий етап: *використання моделі (апробація)*. За його допомогою визначається ступінь успішності побудованої, моделі.
- кінцевим етапом є *оновлення моделі*.

Після використання моделі деякі її показники необхідно модифікувати. Це пов'язано з тим, що на практиці або виявилися слабкі сторони моделі, або з'явилися інші показники, які необхідно враховувати при розв'язанні проблеми.

Так, процес моделювання – це складний за своєю сутністю та структурою процес.

До моделювання висувають певні **вимоги**, зокрема:

- цілеспрямованість - поєднання компонентів моделі з поставленою метою та очікуваним результатом;
- відповідність (подібність) моделей до системи оригіналу;
- нейтральність, тобто модель має бути вільною від суб'єктивного впливу;
- цілісність моделі.

2.5. ЕФЕКТИВНІСТЬ МОДЕЛЮВАННЯ ТА АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ

Для опису ефективності моделювання в педагогіку було введено спеціальне поняття – *педагогічна валідність*, яке близьке до достовірності, адекватності, але не тотожне їм. Педагогічну валідність обґрунтовують комплексно: концептуально, критеріально і кількісно, оскільки моделюються, як правило, багатофакторні явища. Суперечки навколо можливості моделювання складних явищ соціальної сфери продовжуються і зараз, і, ймовірно, ніколи не припиняться. Пов'язано це з фундаментальною проблемою повноти кожної сконструйованої моделі. Ніяка модель, навіть дуже складна, не може дати повного уявлення про вивчення об'єкта і точно передбачити його розвиток або описати траєкторію руху в якомусь власному просторі. Ученим доводиться при конструюванні моделей балансувати на межі їх повноти і валідності. Певну перспективу бачать в побудові комплексу моделей, що описують різні фактори розвитку освітньої системи.

Моделювання в педагогіці має декілька *аспектів застосування*:

- гносеологічний, у якому модель відіграє роль проміжного об'єкта у процесі пізнання педагогічного явища;
- загально методологічний, який дозволяє оцінювати зв'язки і відношення між характеристиками стану різних елементів навчально-виховного процесу;
- психологічний, який дозволяє вести опис навчальної і педагогічної діяльності та виявляти на цій основі психолого-педагогічні закономірності.

Моделювання здійснюється тоді, коли не існує умов безпосереднього пізнання об'єкта дослідження. Такий метод має *певні переваги*, а саме:

- можливість «спрощення» реального об'єкта для того, щоб працювати з важливими для дослідника параметрами і характеристиками;
- можливість збільшення або зменшення за його допомогою реального об'єкта.
- можливість побудови ідеальних (закритих) моделей, що дозволяє економити час, ресурси, тобто оптимізувати процес дослідження і практичної діяльності.

2.6. МОДЕЛЮВАННЯ ЧИ ПРОЄКТУВАННЯ?

У педагогічного моделювання є «термін-партнер», який часто супроводжує його в наукових текстах, – проєктування. У деяких публікаціях ці терміни використовуються як порівнянні та замінюють один одного, тобто є, де це припустимо, синонімами. Слово «проєкт» має кілька значень, і майже всі вони мають відношення до педагогіки.

По-перше, проєкт – це попередній (можливий) текст документа.

По-друге, проєкт розуміють як деяку акцію, сукупність заходів, об'єднаних однією програмою або в організаційну форму цілеспрямованої діяльності. У цьому сенсі в навчанні застосовується термін «проєкт як форма дослідницької діяльності учнів».

По-третє, значення проєкту – діяльність по створенню (планування, конструювання) будь-якої системи, об'єкта або моделі.

В.Родіонов при аналізі суті проєктування виділяє, насамперед, його ітераційний характер, коли для наближення до задовільного рішення багаторазово моделюється об'єкт, і приймаються відповідні рішення. На основі проведеного аналізу при порівнянні понять «проєктування» і «моделювання» В.Родіонов пише: «Проєктування широко вдається до моделювання як засобу подання та перетворення об'єкта, якого ще немає в

реальності. Цим відрізняється моделювання в проєктуванні від моделювання в теорії, де модель – засіб виділити сутнісний аспект з реального об'єкта, обрізати останній для зручності подальшого логічного аналізу. Моделювання в проєктуванні дозволяє оперувати з об'єктами, щодо яких ми не володіємо повнотою знань». Так, проєктування спрямовано на створення моделей планованих (майбутніх) процесів і явищ на відміну від моделювання, яке може поширюватися і на минулий досвід з метою його більш глибокого осмислення. Компонентами проєктної діяльності можуть виступати конкретні моделі або модулі (функціональні вузли, які об'єднують сукупність елементів, наприклад, освітньої системи).

Педагогічне проєктування – це діяльність суб'єкта/об'єкта освіти, спрямована на конструювання моделей перетворення педагогічної дійсності. Сутність педагогічного проєктування полягає у виявленні та аналізі педагогічних проблем і причин їх виникнення, побудові ціннісних засад і стратегій проєктування, визначення цілей і завдань, пошуку методів і засобів реалізації педагогічного проєкту.

У теорії педагогічного проєктування виділяють:

- прогностичну модель для оптимального розподілу ресурсів і конкретизації цілей;
- концептуальну модель, засновану на інформаційній базі даних і програми дій;
- інструментальну модель, за допомогою якої можна підготувати кошти виконання;
- модель моніторингу – для створення механізмів зворотного зв'язку і способів коригування можливих відхилень від запланованих результатів;
- рефлексивна модель, яка створюється для вироблення рішень у разі виникнення несподіваних і непередбачених ситуацій.

Ще в 80-х роках Е. Гусинський [1] сформулював принцип невизначеності для гуманітарних систем, відповідно до якого результати

взаємодії і розвитку гуманітарних систем не можуть бути детально передбачені. Тому для таких систем застосовують імовірнісне проєктування. Реалізація інтегративної функції педагогіки, пов'язаної з використанням знань, запозичених з інших наукових дисциплін, виступає як один з методологічних умов моделювання в освіті.

Основні положення педагогічного моделювання відображено в наступних етапах:

- 1) входження в процес і вибір методологічних підстав для моделювання, якісний опис предмета дослідження;
- 2) постановка задач моделювання;
- 3) конструювання моделі з уточненням залежності між основними елементами досліджуваного об'єкта, визначенням параметрів об'єкта і критеріїв оцінки змін цих параметрів, вибір методик вимірювання;
- 4) дослідження валідності моделі у вирішенні поставлених завдань;
- 5) застосування моделі в педагогічному експерименті;
- 6) змістовна інтерпретація результатів моделювання.

Отже, ми бачимо, що зіставлення термінів «моделювання» і «проєктування» призводить до їхнього взаємного смислового «вкладення», тобто *проєкт як система є частиною моделі, і навпаки, саме проєктування може складатися з малих моделей*. Проєктування передбачає створення приватних моделей, моделювання, у свою чергу, складається з сукупності елементів, у тому числі включає теорію проєктування.

3. ПРАКТИКА МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНІХ ПРОЦЕСІВ

3.1. Модель педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в умовах Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості

Модель педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в умовах ДонОПДЮТ (додаток 3), містить такі компоненти:

- сукупність знань наукових основ управління та менеджменту освітніх інновацій;
- умінь і навичок здійснювати ефективне управління освітнім закладом;
- мотивацію управлінської діяльності;
- особисті та професійні якості керівника.

Модель розроблена на основі концептуальних засад реформування освіти та впроваджується саме за допомогою педагогічних умов в систему позашкільної освіти з продукуванням і впровадженням інноваційних змін, зважаючи на регіональну специфіку, зовнішні і внутрішні чинники, а також соціальний, економічний, адміністративний, освітньо-культурний потенціал.

Модель передбачає реалізацію загальної прогностичної мети та складається з таких структурних компонентів:

- концептуально-цільового,
- структурного,
- організаційно-діяльнісного,
- оцінювально-результативного.

Концептуально-цільовий визначає мету, цілі, завдання й умови впровадження інновацій в освітнє середовище ОПДЮТ..

Структурний компонент містить інноваційні методи управління та функціональні підрозділи

До складу *організаційно-діяльнісного компоненту* входять такі умови реалізації:

- здійснення особистісно-орієнтованої системи безперервної освіти працівників, що дозволяє вирішувати проблему кадрового забезпечення інновацій;
- управлінська підтримка освітніх ініціатив, яка сприяє активізації інноваційної діяльності;
- створення гнучкої системи організаційно-процедурних механізмів висунення, експертизи й реалізації інноваційних ідей з урахуванням специфіки закладу позашкільної освіти;
- інтеграція інноваційних можливостей суб'єктів освітнього середовища, спрямована на максимальне використання в інноваційному процесі ресурсів закладу;
- формування суб'єкта управлінського процесу, що забезпечує функціонування структури управління закладом.

Оцінювально-результативний компонент передбачає виконання функцій контролю. Головним завданням функцій контролю є збір і систематизація інформації про стан інноваційної діяльності та її результати; аналіз причин і чинників, що впливають на результативність управлінських процесів, педагогічної діяльності.

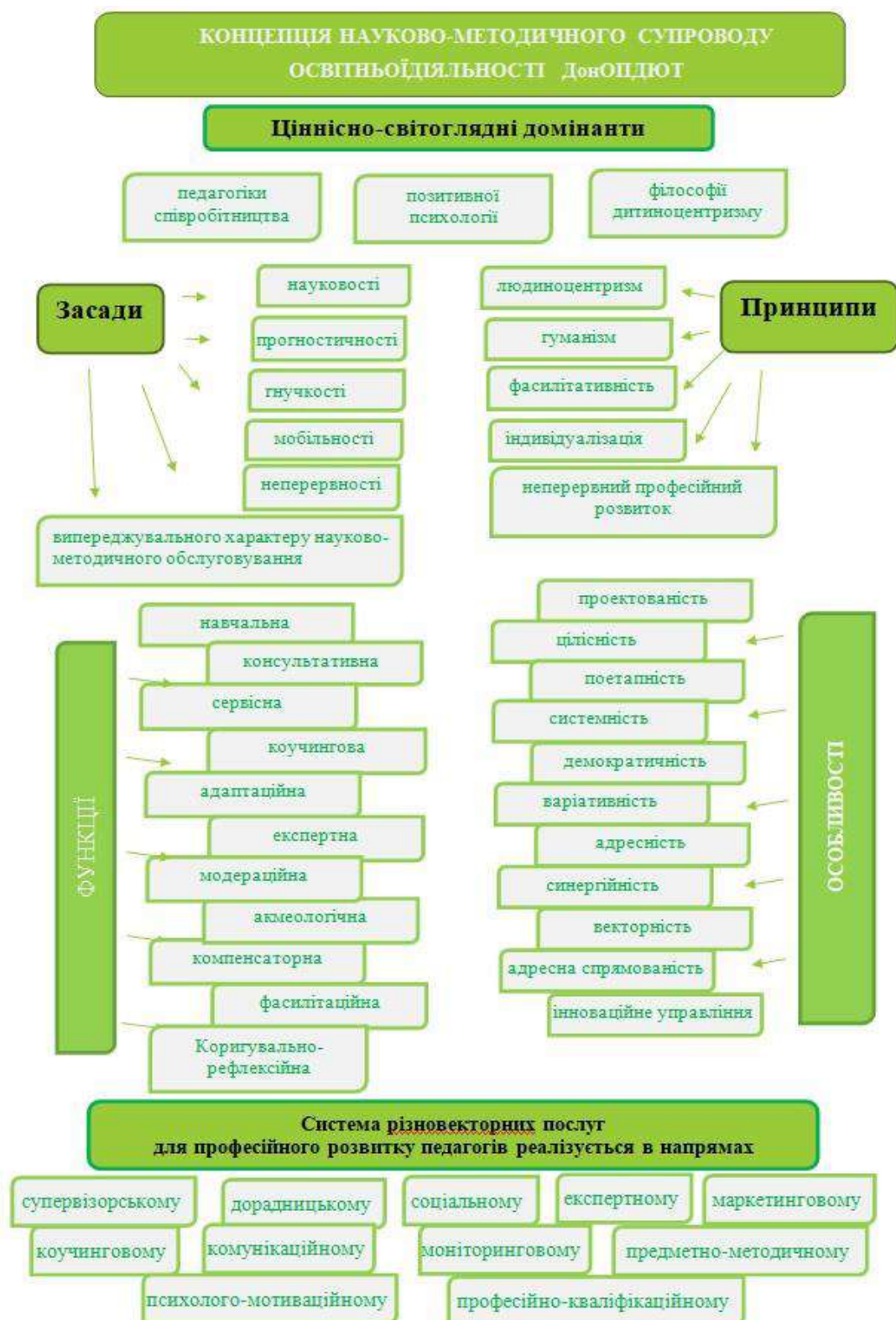
Дана модель педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в ДонОПДЮТ передбачає:

- управління освітнім закладом щодо планування управлінського та освітнього процесів;
- управління освітнім закладом щодо організації управлінського та освітнього процесів;
- управління освітнім закладом щодо контролю управлінського та освітнього процесів;
- управління освітнім закладом щодо делегування повноважень.

Під час розробки моделі ми взяли до уваги те, що її реалізація буде спрямована на створення гнучкої, динамічної, демократичної системи впровадження інновацій в систему роботи ОПДЮТ.

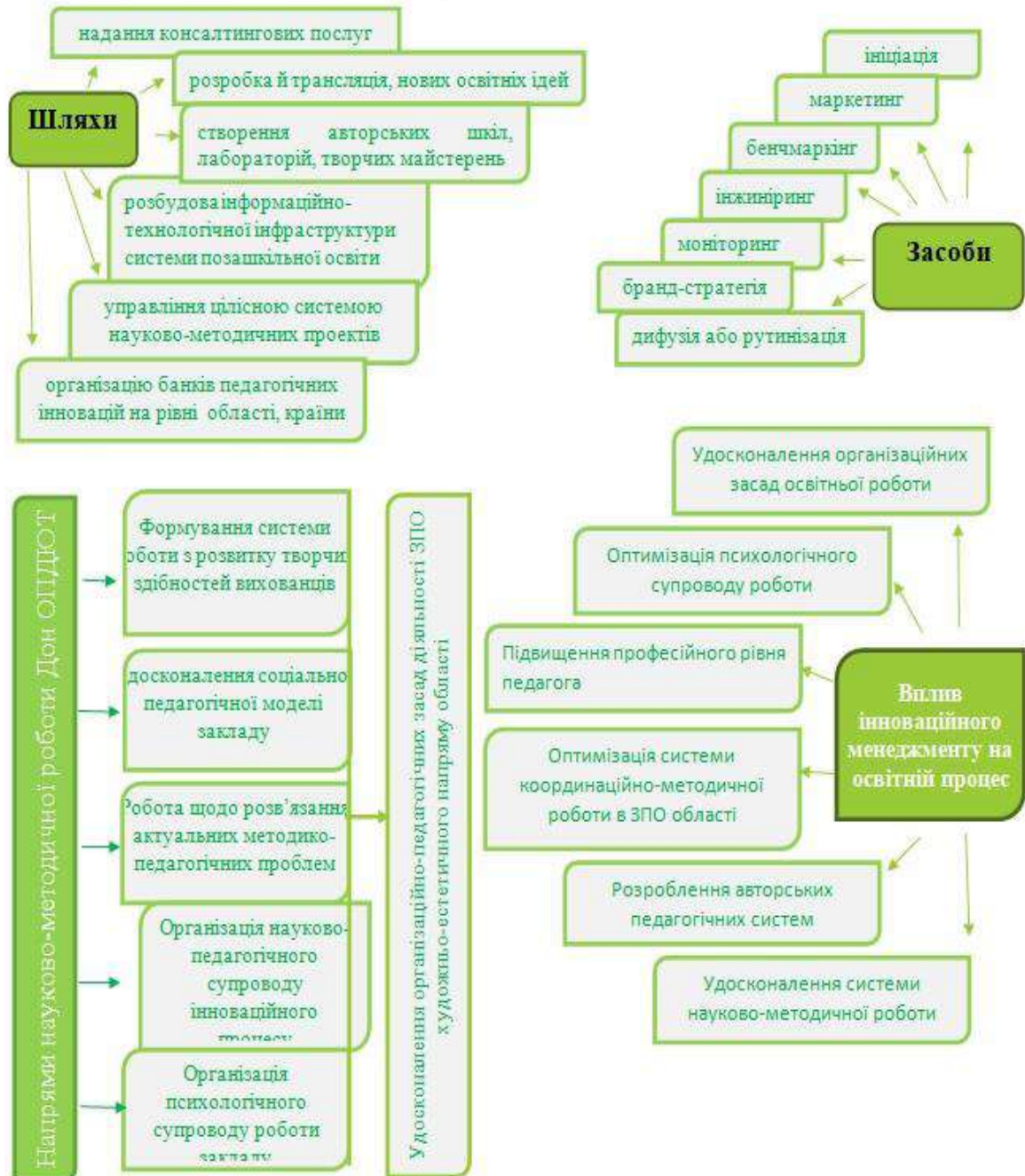
Така модель дає зрозуміти, що для реалізації стратегії інноваційної політики потрібно більше часу приділяти інноваційному розвитку ДонОПДЮТ.

3.2. Моделі освітнього процесу ОПДЮТ



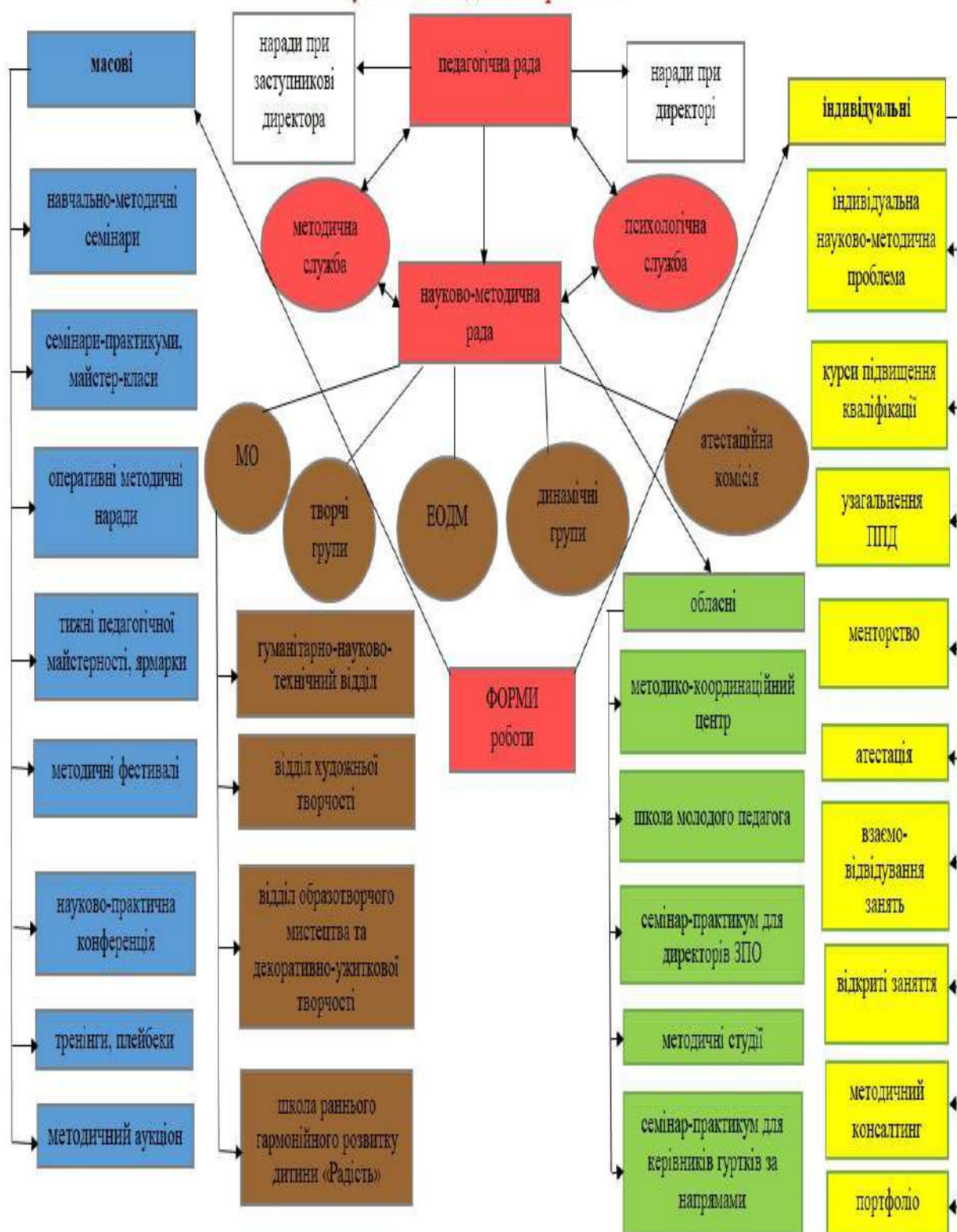
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ОСВІТНІХ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ДОНОПІДНОТ

Мета – перехід від традиційної, адміністративно-функціональної до проектно-цільової, акмеологічно спрямованої моделі менеджменту з використанням андрагогічних технологій науково-методичного супроводу впровадження освітніх інновацій.

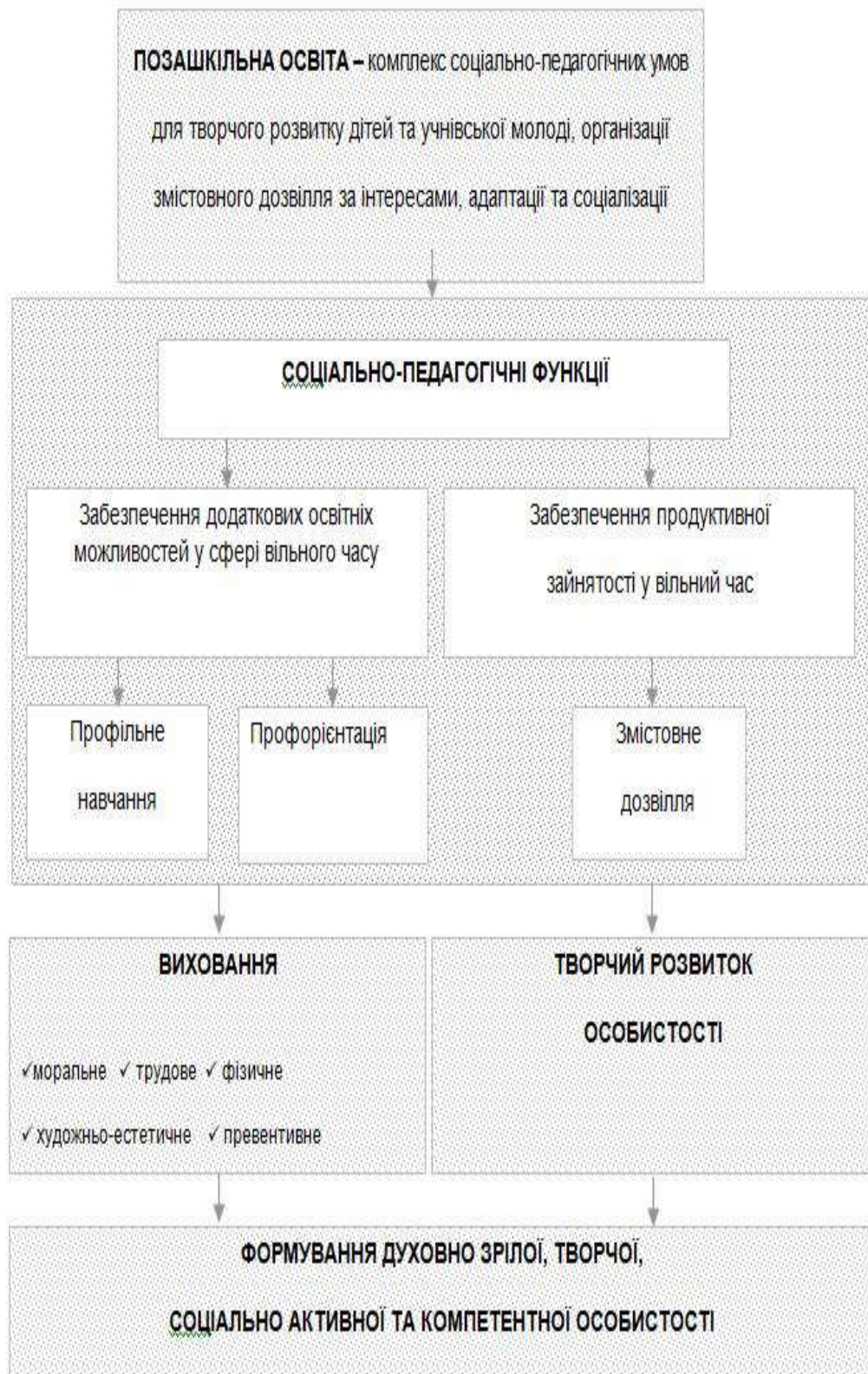


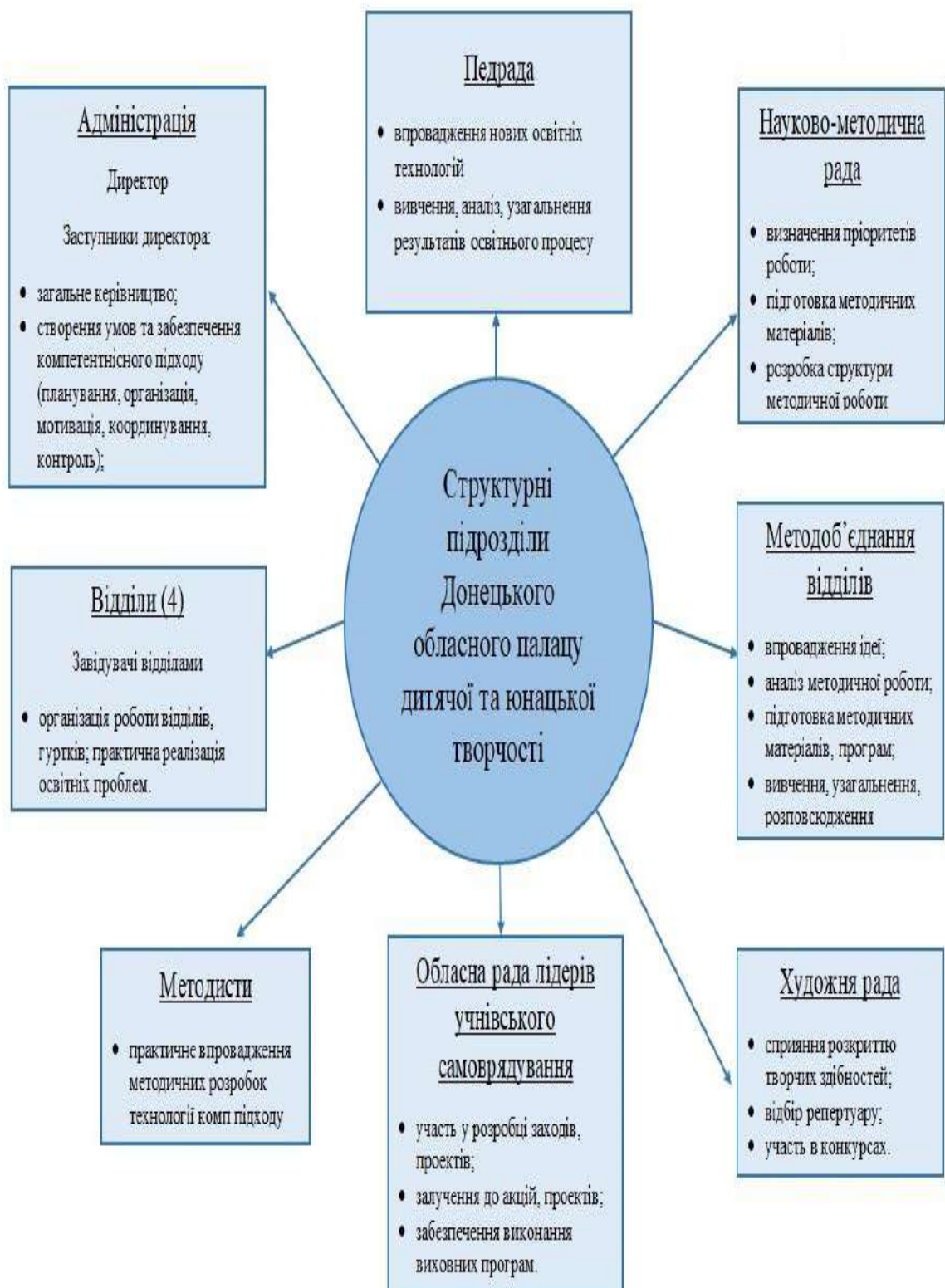
Методичний кластер Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості

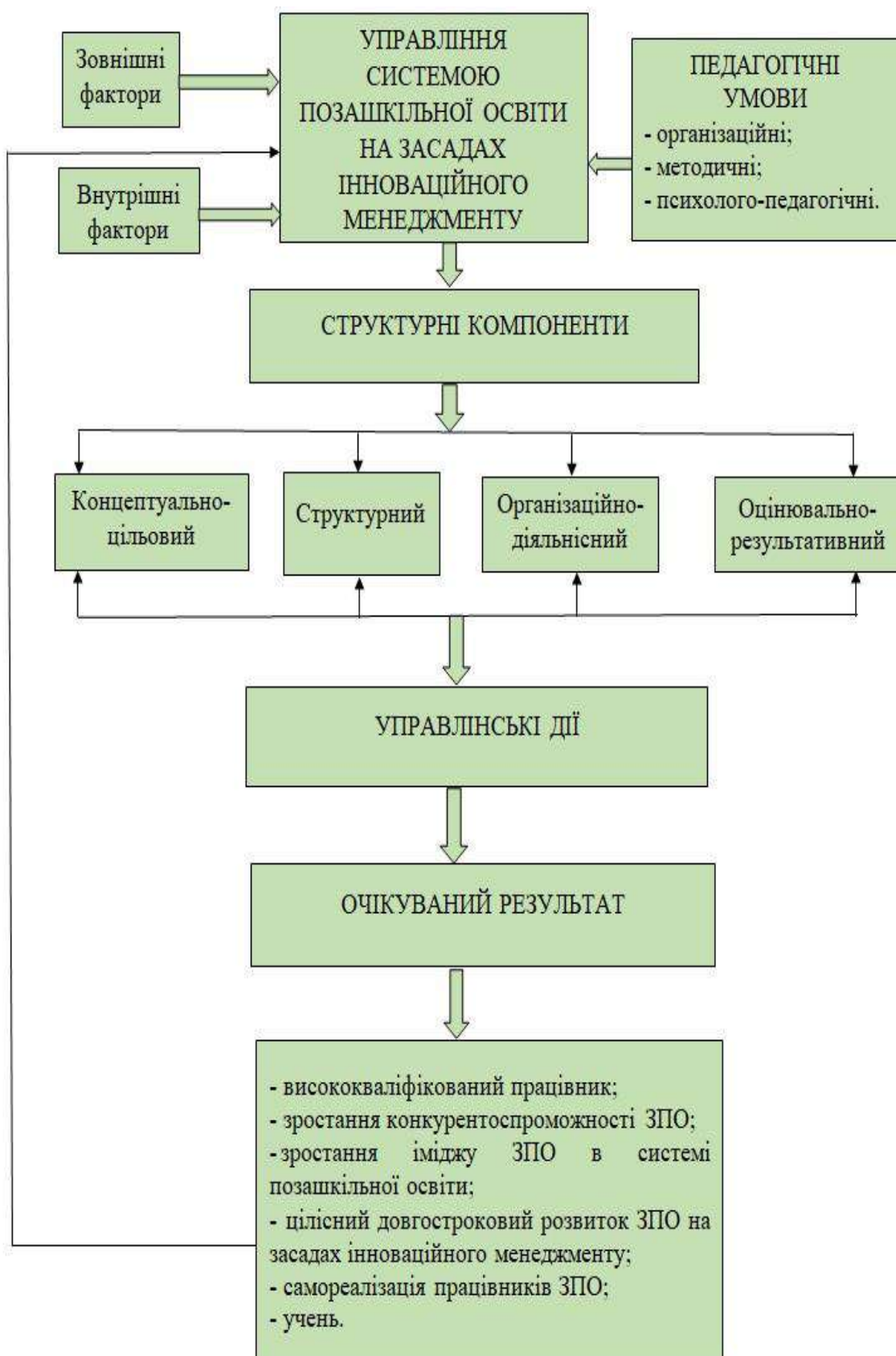
Науково-методична проблема



СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНІ ФУНКЦІЇ СИСТЕМИ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОНЕЧЧИНИ

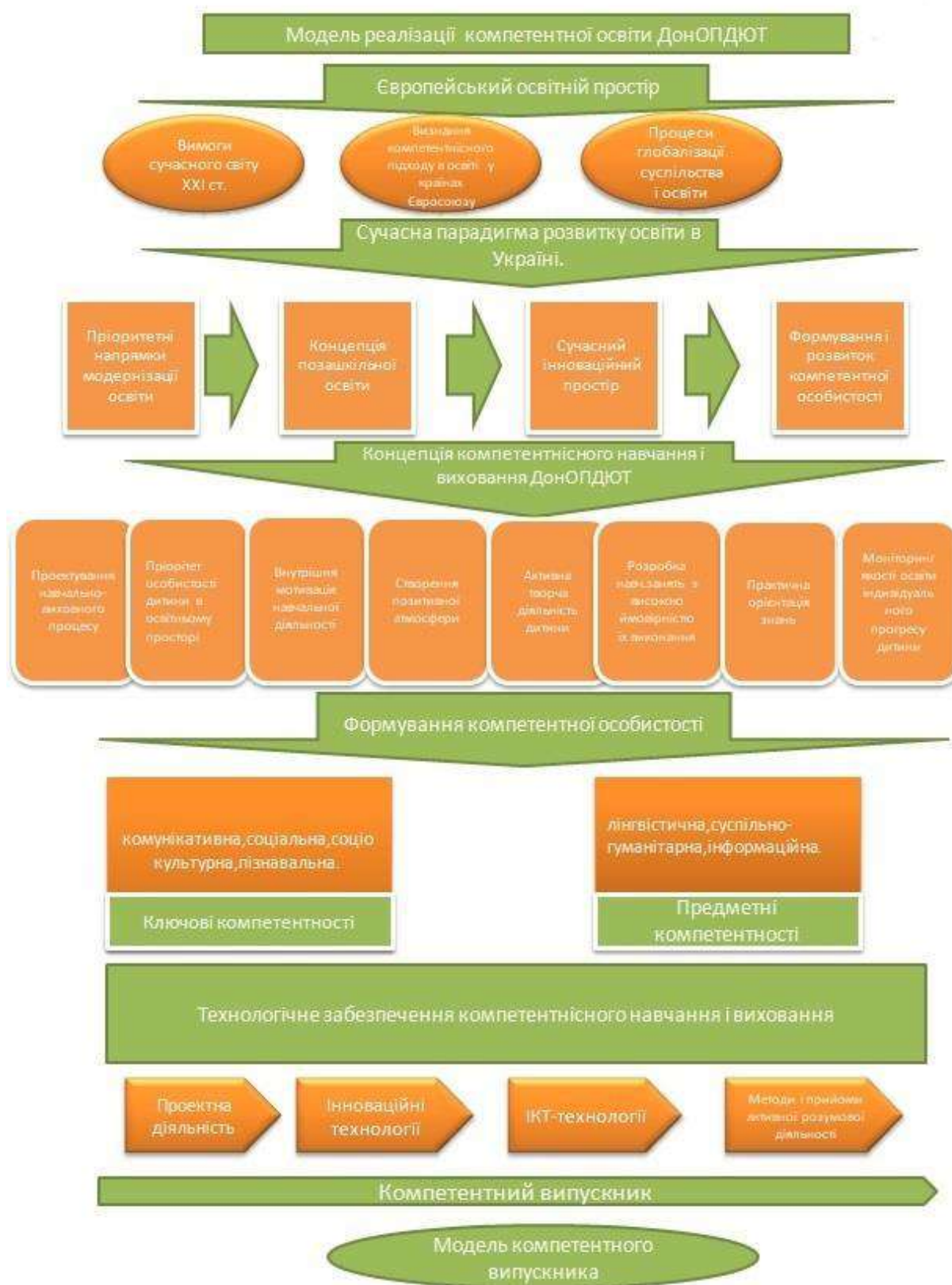






Модель педагогічних умов впровадження інноваційного менеджменту в систему позашкільної освіти



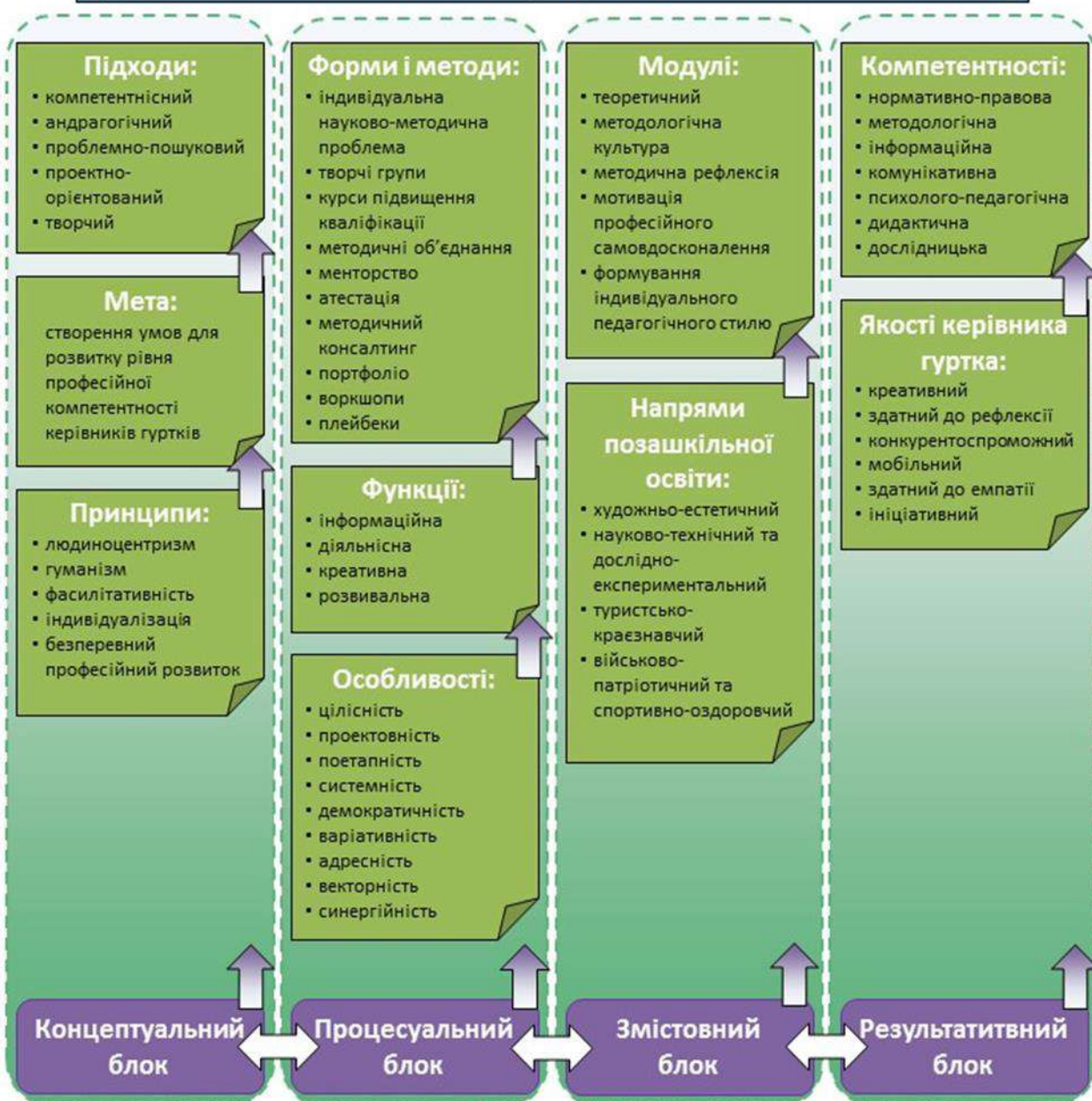


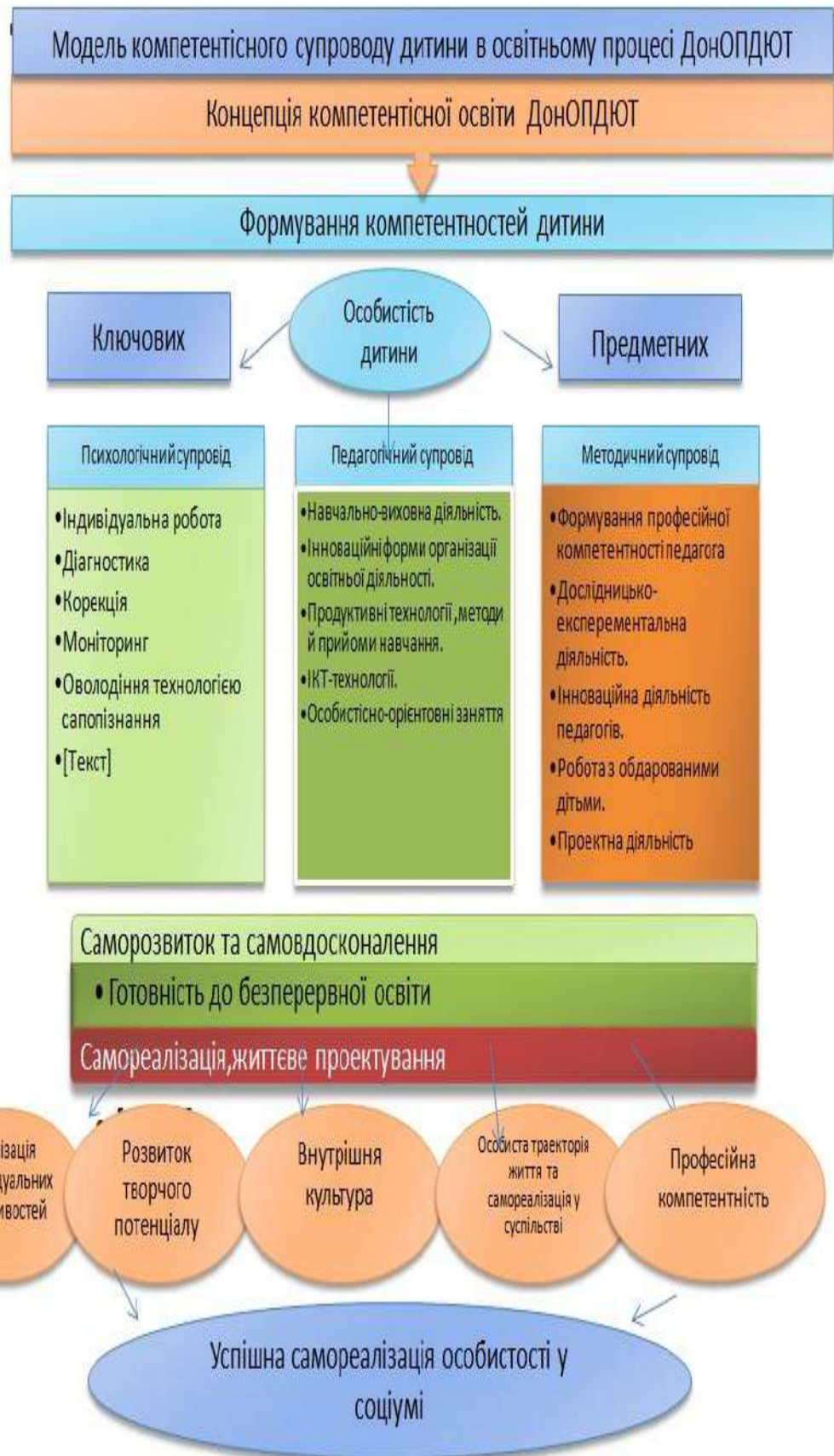
**Модель розвитку професійної компетентності керівника гуртка
Донецького обласного палацу дитячої та юнацької творчості**

Організаційно-педагогічні умови

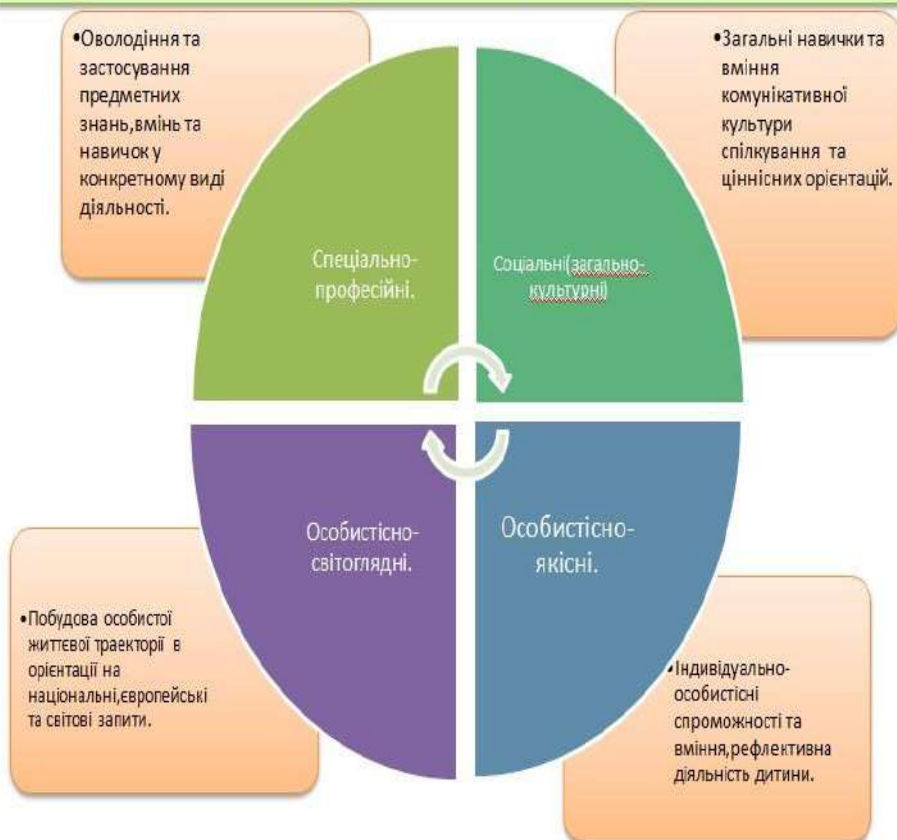
Внутрішні:
самоосвіта, ціннісні, мотиваційні, комунікативні діяльнісні

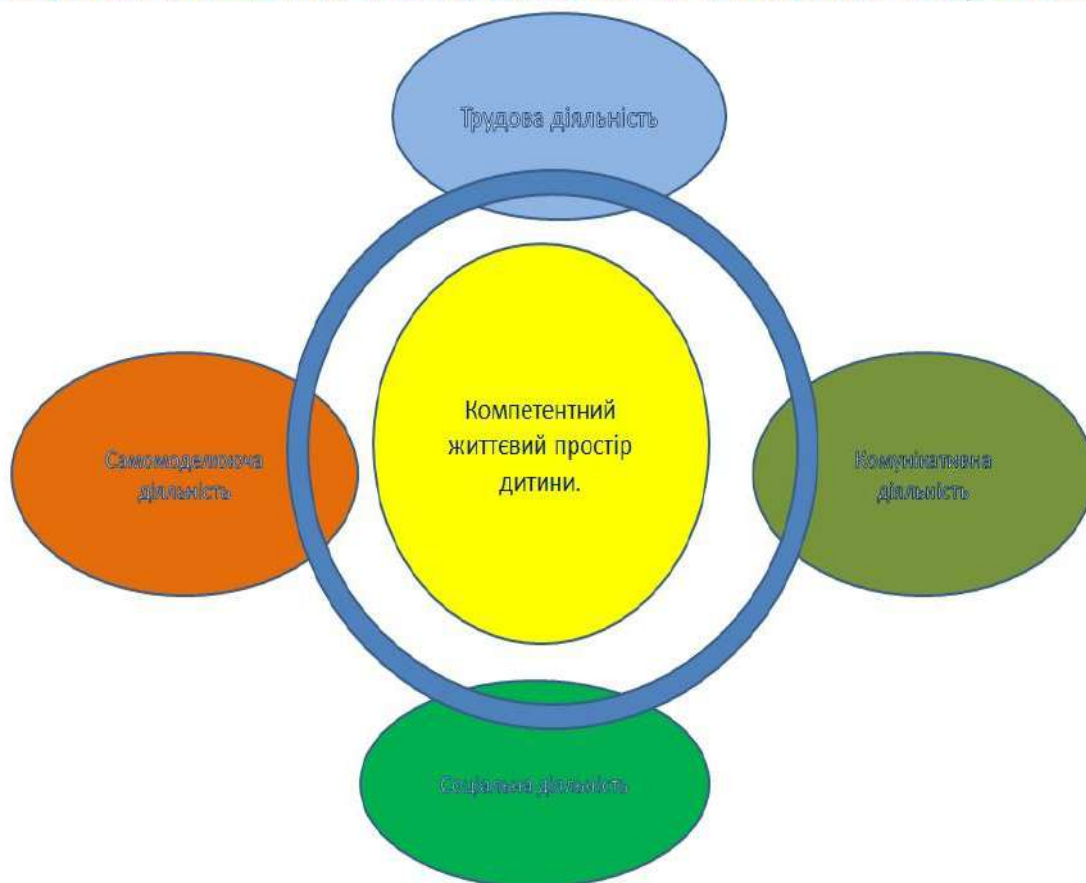
Зовнішні:
науково-методичні, соціальні, аналітично-діагностичні, інформаційні, культурологічні

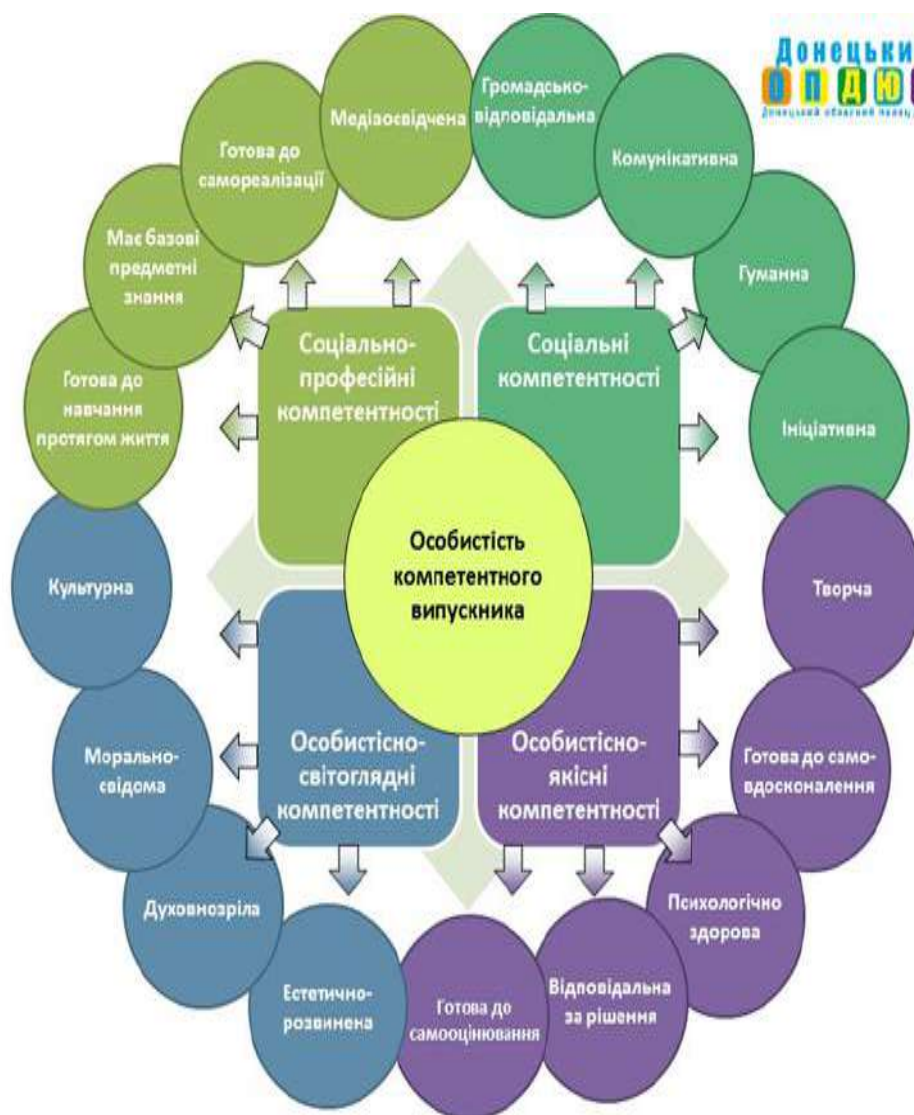


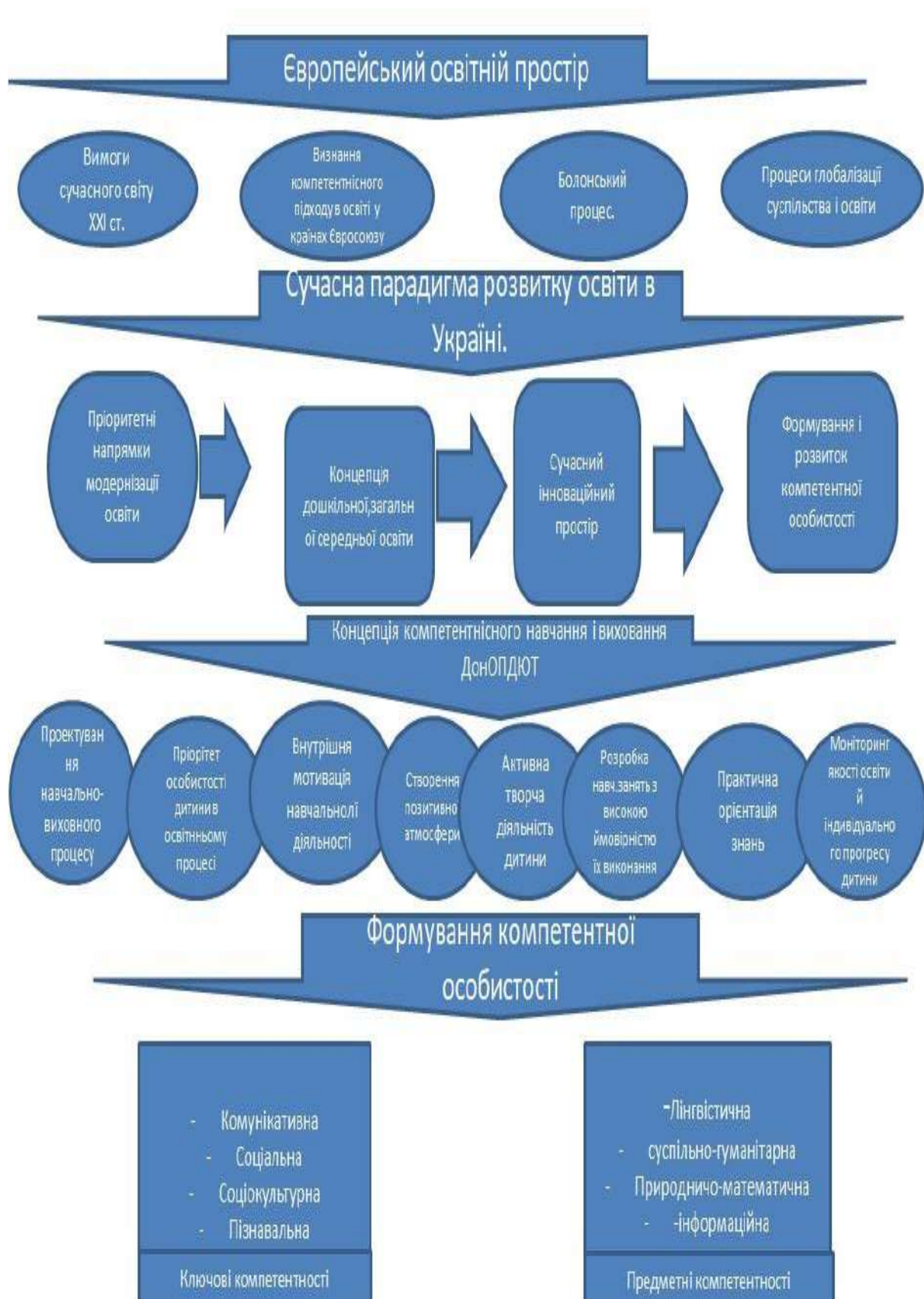


Вектор формування основних груп компетентностей
як виміру та запитів сучасного життя









МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ВИХОВНОЇ РОБОТИ ЛОНЕШЬКОГО ОБЛАСНОГО ПАЛАЦУ ДІТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ

Провідна ідея: становлення громадянина України, патріота своєї країни, готового самостійно розбудовувати її як суверенну, незалежну, демократичну, правову і соціальну державу, здатного виявляти національну гідність, знати свої обов'язки і права, цивілізовано відстоювати їх, сприяти громадянському миру і злагоді в суспільстві, поводитися компетентно, бути конкурентоспроможним, успішно самореалізуватися в соціумі як громадянин, громадянин, професіонал, носій культури.

Мета: виховання національно свідомого громадянина-патріота незалежної України, що живе з Україною в серці, вірє в Бога і благодатною любов'ю до дітей, яким володіє глибоким розумінням громадянського обов'язку, готовий у будь-який час стати на захист Батьківщини.

Завдання:

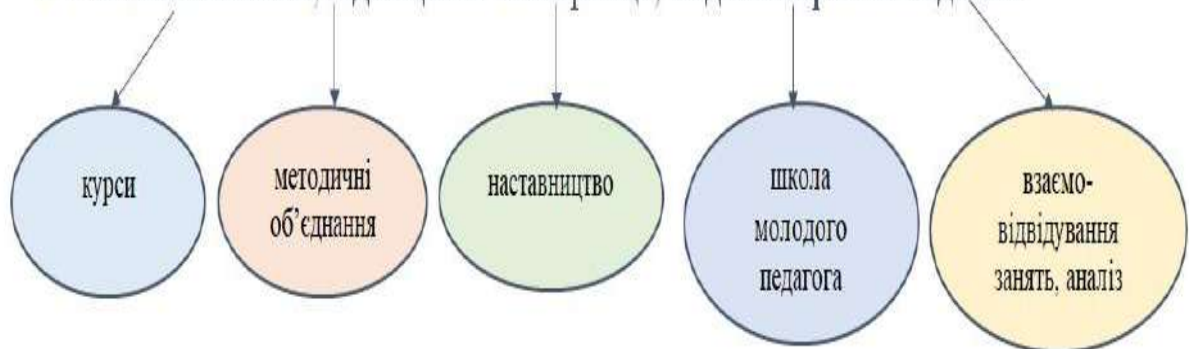
- ❖ сприяти розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я, задоволення естетичних та культурних потреб особистості;
- ❖ підтримати крашків рис української нації – працелюбності, прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини;
- ❖ сприяти діяльності гуртків, спрямованих на патріотичне виховання молоді;
- ❖ забезпечити духовну єдність поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами;
- ❖ відновлення й вшанування національної пам'яті;
- ❖ формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та крашків зразків культурної спадщини;
- ❖ формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;
- ❖ виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь;
- ❖ забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості відповідно до її інтересів та можливостей.

Шляхи реалізації громадянсько-патріотичного виховання в ОПДЮТ

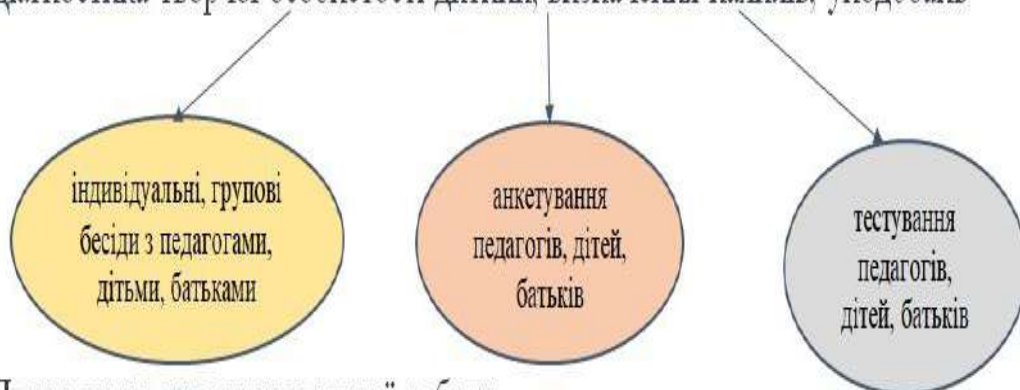


Психолого-педагогічне забезпечення розвитку національно свідомої особистості – патріота, громадянина України

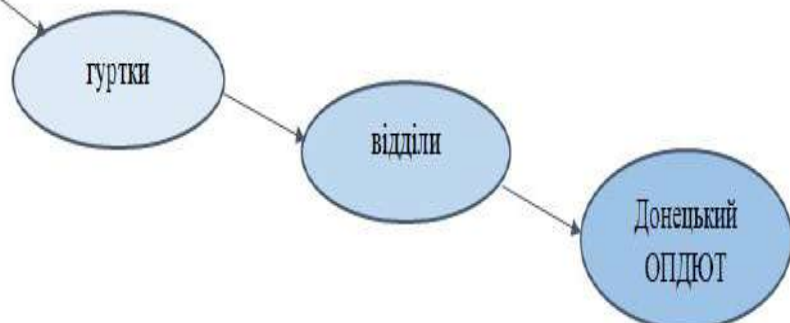
- Система навчання, підвищення кваліфікації, педмайстерності педагога



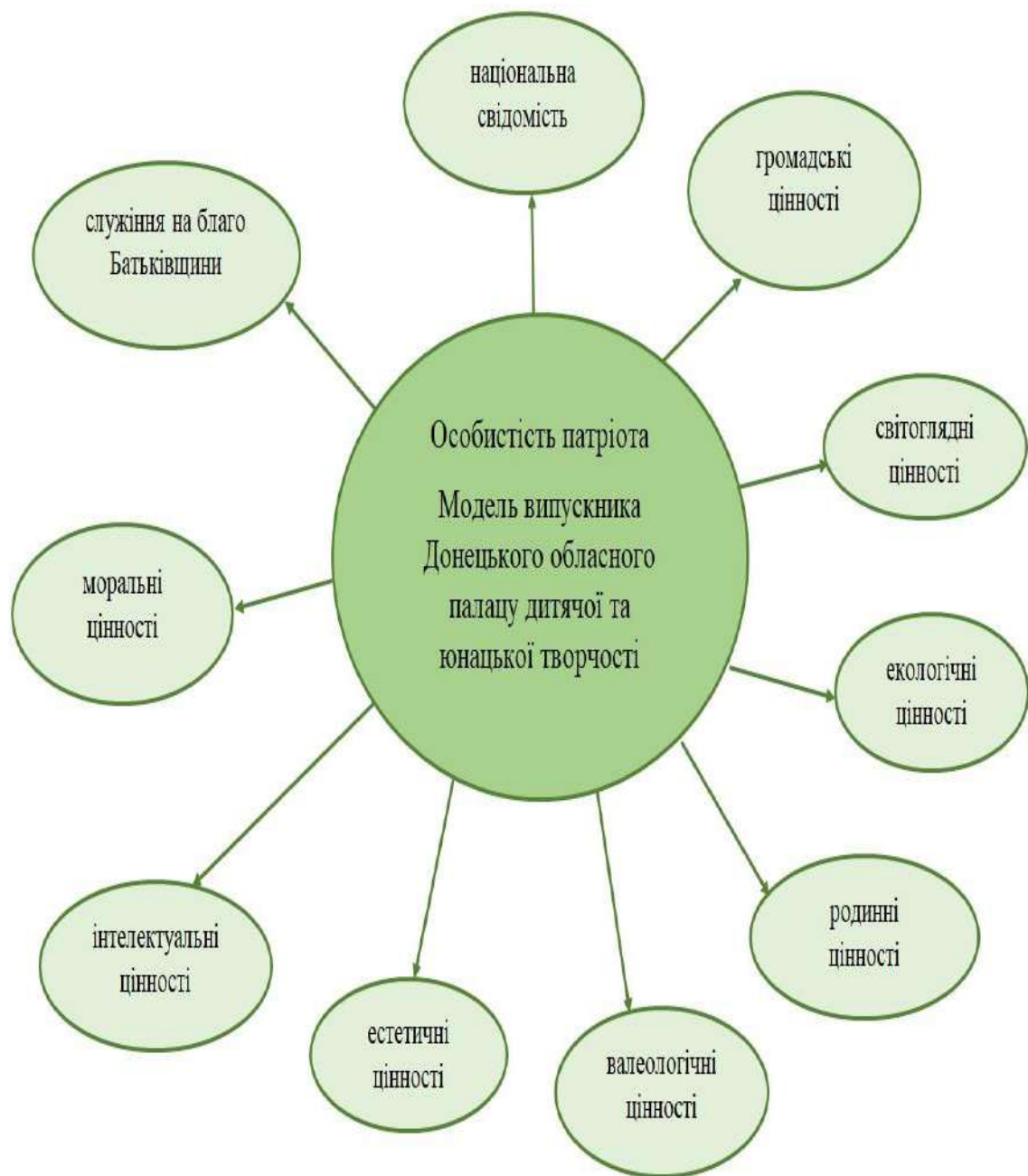
- Діагностика творчої особистості дитини, визначення нахилів, уподобань



- Планування системи виховної роботи







ЛІТЕРАТУРА

1. Василенко О. В. Інноваційний менеджмент [навчальний посібник] / О. В. Василенко, В. Г. Шматько. – К. : ЦУЛ, Фенікс, 2003. – 440 с.
2. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
3. Єльнікова Г. Теоретичні підходи до моделювання державно-громадського управління //Г. Єльнікова //Директор школи – 2004 – № 40-41
4. Калініна Л. М. Технологія інформаційного управління закладом освіти [Текст] / Л. М. Калініна. – Х. : Вид. гр. «Основа», 2005. — С. 129-133.
5. Маслов В. І. Моделювання у теоретичній і практичній діяльності в педагогіці [Текст] / В. І. Маслов // Післядипломна освіта в Україні. – 2008. № 1. – С. 3–9.
6. Островерхова Н. І. Моделювання в управлінській діяльності директора [Текст] / Н. І Островерхова / Директор школи. Україна. — 1999. № 8–9. – С. 28-34.
7. Педагогічні технології: теорія і практика. Курс лекцій [Текст]: навч. посіб. / під ред. М. В. Гриньова. – Полтава: АС МІ, 2004. – 180 с.
8. Пікельна В.С. Управління школою [Текст] / В.С. Пікельна: у 2 ч. – Х.: Вид. гр. «Основа», 2004. – 180 с.
9. Пикельная В. С. Теория и методика моделирования управленческой деятельности (школоведческий аспект): дис. док. пед. наук: спец 13.00.01 //В Пикельная: Криворожский педагогический институт. 2009. – 376 с.
- 10.Столяренко О. В, Столяренко О. В. Ціннісне ставлення до людини в системі професійних цінностей майбутнього учителя / Столяренко О. В, Столяренко О. В. Матеріали Інтернет-конф. «Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя», ВДПУ ім. М. Коцюбинського, листопад 2018 р.

